

Fundusze Europejskie

dla Rozwoju Społecznego

Zrównoważony Kampus SGGW – - kształcenie na rzecz branż kluczowych

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

Priorytet 1 Umiejętności

Działanie 01.05 Umiejętności w szkolnictwie wyższym

PROPEDEUTYKA ZOOTECHNICZNA

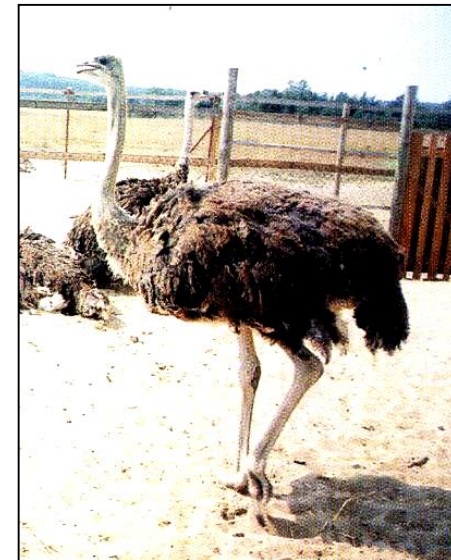
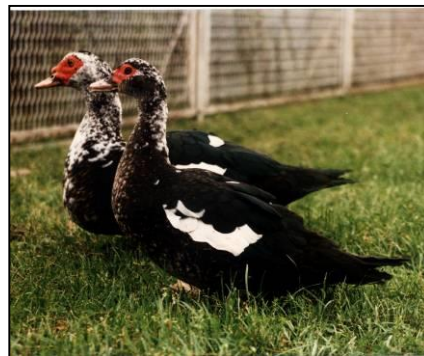
DRÓB

Różne gatunki drobiu

Drób – ptaki udomowione hodowane głównie w celach użytkowych, ze względu na mięso, jaja, pierze oraz w celach dekoracyjnych

Do drobiu zalicza się gatunki ptaków od dawna hodowane w gospodarstwach, znane jako tzw. „ptactwo domowe” tj. **kury, kaczki, gęsi, indyki, perlice, gołębie** i gatunki użytkowane dopiero od ubiegłego stulecia jak **przepiórki japońskie** i **strusie**.

Gatunek: **Kura domowa** (*Gallus gallus domesticus*)

Pochodzenie: pd. - wsch. Azja

Przodek: Czerwony kur dżungli (*Gallus gallus*)

Udomowienie: ok. 3000 lat p.n.e. w Indiach,

Chinach lub na półwyspie Malajskim

Gatunek wyłącznie hodowlany - w stanie dzikim nie występuje;

Najstarsze rasy wyhodowano ok. 3 tys. lat temu w Chinach i Japonii – należą do nich kury jedwabiste i kury w typie bojowców

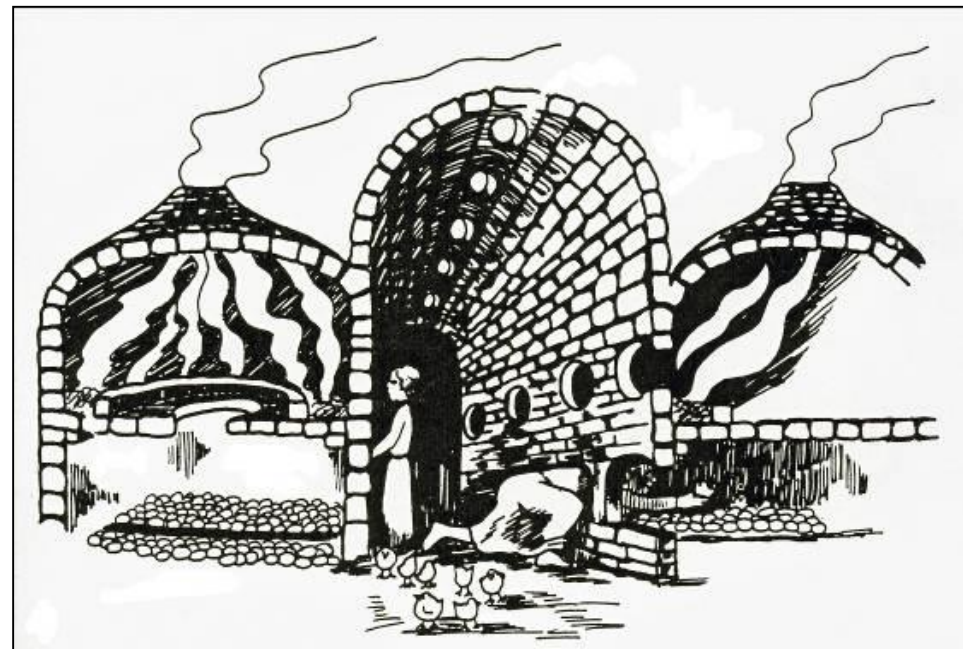
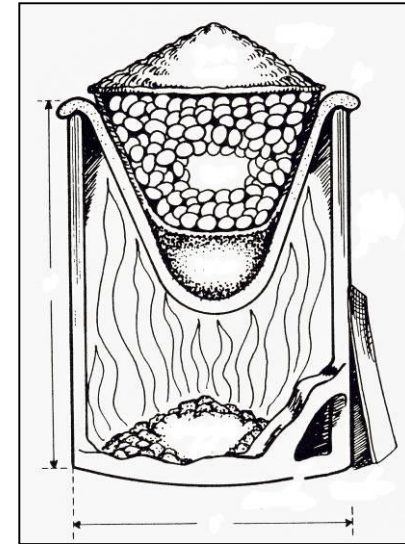
Historia gatunku Kura domowa

- Walki kogutów to popularny sport w pd.-wsch. Azji, później rozpowszechniony w Persji, Grecji i w Rzymie;
- Pierwotnie kury utrzymywano do walk, później zaczęto je wykorzystywać w obrzędach religijnych i jako źródło pokarmu;
- Do walk wykorzystywano koguty bojowe należące do jednej z najstarszych ras, od której pochodzą współczesne rasy bojowców;
- Walki kogutów obecnie:
 - popularne w pd.-wsch. Azji, Meksyku, Ameryce Środkowej i Południowej
 - zakazane w Europie (legalne tylko w Belgii i Francji), USA i Brazylii

Historia gatunku Kura domowa

- Powszechnie hodowane w Chinach ok. 1000 p.n.e., a w Egipcie i Europie od ok. 500 p.n.e.
- Mięso i jaja kurze były cenione jako smaczne pożywienie;
- W Chinach i Egipcie prowadzono masowo sztuczne lęgi – potrzebowano bardzo wielu kurcząt do wyżywienia robotników budujących Wielki Mur Chiński i piramidy egipskie;
- W egipskich inkubatorach można było wylęgać jednorazowo po 10-15 tys. Piskląt, co wymagało dużych stad reprodukcyjnych i równie dużej wiedzy na temat hodowli;
- Pierwsze porady dotyczące budowy kurnika i utrzymania kur pochodzą z Rzymu z I w. p.n.e.

Historia gatunku Kura domowa

Kapłonowanie – kastracja kogutów w celu zwiększenia masy ciała i poprawy smaku mięsa;

- w starożytności: Chiny, Grecja (VII w. p.n.e.), Rzym (II w. p.n.e.);
- w średniowieczu popularne w Anglii, Francji, Włoszech; w Polsce kapłony znano już w XVI w.;
- popularne zwłaszcza w kuchni staropolskiej;
- po II wojnie - zakazane do 2008 r.;
- obecnie „kapłon staropolski” wpisany na listę produktów tradycyjnych w 2010 r.;

Kapłon – kastrowany młody kogut, specjalnie tuczony w celu osiągnięcia dużej masy i soczystego, smacznego, delikatnego mięsa
– ubój w wieku 150-180 dni, masa 2,5 kg do 5,0 kg

Pularda – młoda, wysterylizowana kura nie posiadająca jajników, tuczona w określony sposób celem uzyskania delikatnego i kruchego mięsa
– ubój w wieku 150-180 dni, masa 1,2 kg - 1,5 kg

WSPÓŁCZESNE RASY KUR UŻYTKOWYCH

Leghorn – rasa wytworzona w USA z ptaków pochodzących z Włoch;
barwa upierzenia – różna, w Polsce znana tylko odmiana biała; skorupa jaj – kredowo biała

Zielononóżka kuropatwiana – rasa polska wyhodowana na początku XX w., upierzenie – tzw. dzikie, kuropatwiane, skorupa jaj – od białej do ciemnokremowej
charakterystyczna zielona barwa skoku

Rhode Island Red – rasa wyhodowana w USA; w XX w. popularne w Polsce karmazyny barwa upierzenia – mahoniowa, skorupa jaj – ciemna

Sussex – rasa wyhodowana w Anglii, upierzenie – tzw. Gronostajowe, skorupa jaj – kremowa

WSPÓŁCZESNE RASY KUR UŻYTKOWYCH

White Rock – rasa wyhodowana w USA na bazie rasy Plymouth Rock, upierzenie – białe; skorupa jaj – kremowa do brunatnej

Dominant White Cornish – rasa wyhodowana w Anglii na bazie bojowców Cornish; ptaki ciężkie, masywne, dobrze umięśnione upierzenie – białe, skorupa jaj – brązowa

KURY - UŻYTKOWANIE

Kury są hodowane w celu :

❖ Pozyskania produktów spożywczych (mieszaniec towarowe)

użytkowanie nieśne - produkcja jaj spożywczych

użytkowanie mięsne - produkcja żywca drobiowego:

- kurczęta brojlery

- kurczęta zagrodowe

-kapłony

❖ Hobbystycznie – dla ozdoby i przyjemności (rasy amatorskie)

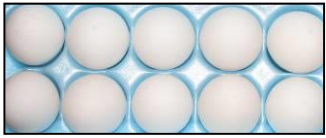
ponad 70 ras kur ozdobnych zarejestrowanych przez Federację Europejską
prezentowanych na wystawach

❖ Walki kogutów (bojowce)

UŻYTKOWANE W KIERUNKU NIEŚNYM I MIĘSNYM

Kury nieśne:

- drobne, lekkie – ok. 1,5kg, słabo umięśnione
- zaczynają się nieść w wieku 18-20 tygodni
- produkcja trwa ok. 60 tyg.
- w tym czasie kura zniesie 320-350 jaj

W Polsce nie są popularne ze względu na białą skorupę jaj

Dominują w polskiej produkcji nieśnej

Kurczęta brojlery:

szybko rosnące
ubijane w wieku 5-6 tygodni
masa ubojowa 2-3kg
bardzo dobre umięśnienie

Systemy chowu

CHÓW PRZYDOMOWY

– chów gospodarski na własne potrzeby

- do 250 kur nie podlega rejestracji ani żadnej kontroli
- brak przepisów regulujących warunki utrzymania
- brak profilaktyki i opieki weterynaryjnej
- jakość produktów, ich bezpieczeństwo zdrowotne i dobrostan ptaków zależą wyłącznie od gospodarza
- jaja i mięso przeznaczone do spożycia w gospodarstwie, nadwyżki sprzedawane wyłącznie na rynku lokalnym

CHÓW FERMOWY

– drobno- lub wielkotowarowa produkcja przeznaczona na sprzedaż

- prowadzony zgodnie z przepisami określonymi w ustawie
- podlega rejestracji i stałej kontroli weterynaryjnej
- obowiązkowa profilaktyka i opieka weterynaryjna
- jaja i mięso stanowią przedmiot obrotu handlowego
- jakość produktów, ich bezpieczeństwo zdrowotne i dobrostan ptaków są normowane przepisami zgodnie z przyjętą metodą chowu

Systemy chowu

0 – Chów ekologiczny

- produkcja na małą skalę, bardzo kosztowna;
- chów w kurniku na ściółce z dostępem do ograniczonych wybiegów, żywienie paszą z gospodarstw ekologicznych;

1 – Chów wolno wybiegowy

- chów w kurniku na ściółce z dostępem do ograniczonych wybiegów; żywienie paszą przemysłową;
- produkcja drobnotowarowa, kosztowna;

2 – Chów ściółkowy

- chów w budynku zamkniętym na podłożu ściółkowym lub ściółkowo-rusztowym; żywienie paszą przemysłową;
- produkcja drobno- i wielkotowarow;
- produkcja **brojlerów** wyłącznie w **chowie ściółkowym**;

3 – Chów klatkowy

- chów w budynku zamkniętym w wielokondygnacyjnych bateriach klatkowych; żywienie paszą przemysłową;
- produkcja wielkotowarowa – **tylko kury nioski !!!**
- najniższy koszt produkcji, najwyższa higiena produktu;

Jajo spożywcze

„Jaja konsumpcyjne” - jaja kurze w skorupkach, przeznaczone do bezpośredniego spożycia przez ludzi lub do przetwórstwa spożywczego.

Jaja konsumpcyjne oznakowane są na skorupie specjalnym kodem producenta.

KOD PRODUCENTA - obowiązkowe oznakowanie jaj spożywczych

1.Kod systemu chowu

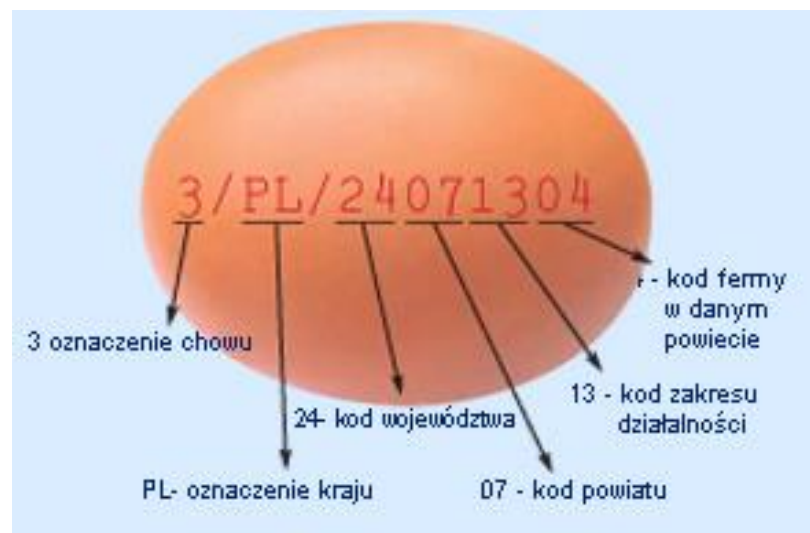
- określa metodę utrzymania niosek

2.Kod pochodzenia

- symbol Państwa Członkowskiego, w którym zarejestrowana jest ferma

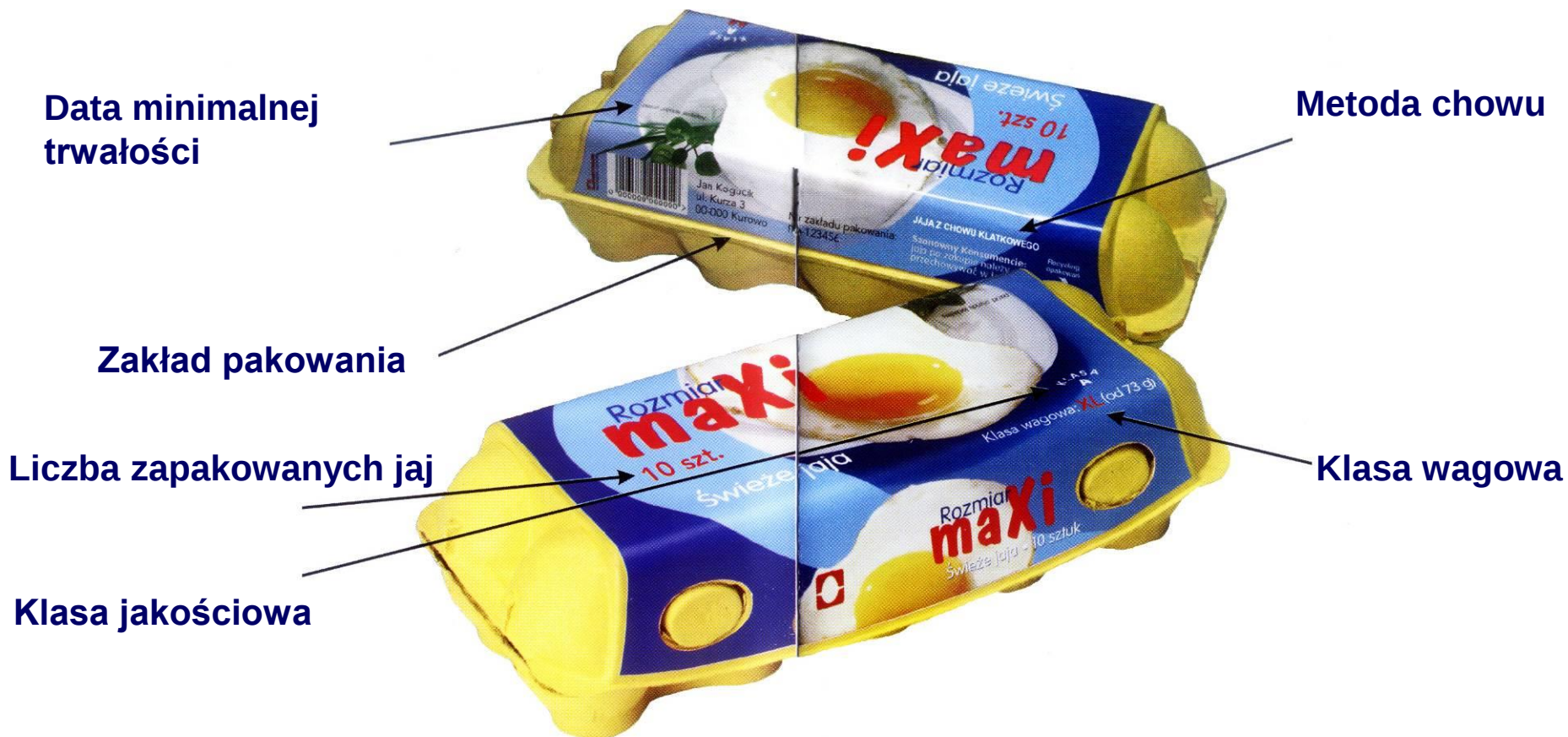
3.Weterynaryjny numer identyfikacyjny

- określony przepisami 8-cyfrowy numer rejestracyjny fermy (zawiera informację o lokalizacji fermy)

(Dz.U. 2007 nr.2 poz 19)

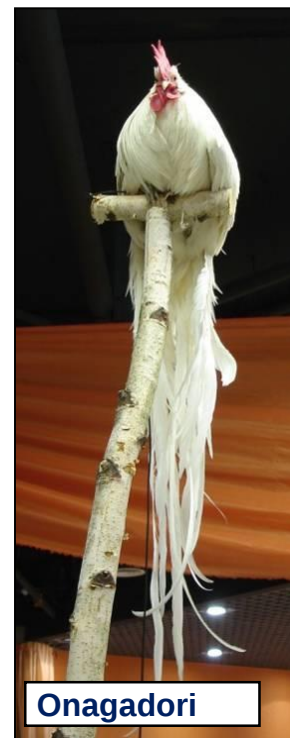
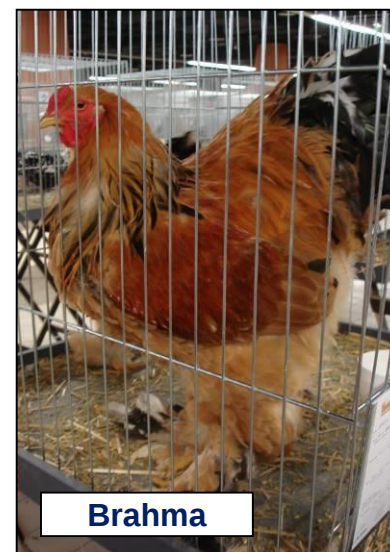
Obowiązkowe elementy oznakowania na opakowaniach

WSPÓŁCZESNE RASY KUR OZDOBNYCH

Rasy chowane hobbystycznie, ze względu na oryginalny wygląd zewnętrzny: olbrzymy, karłowate, bojowce, długoogoniaste, czubate, jedwabiste i inne;

Prezentowane są na krajowych i międzynarodowych wystawach.

KACZKI

Gatunek: Kaczka domowa (*Anas platyrhynchos f. domestica*)

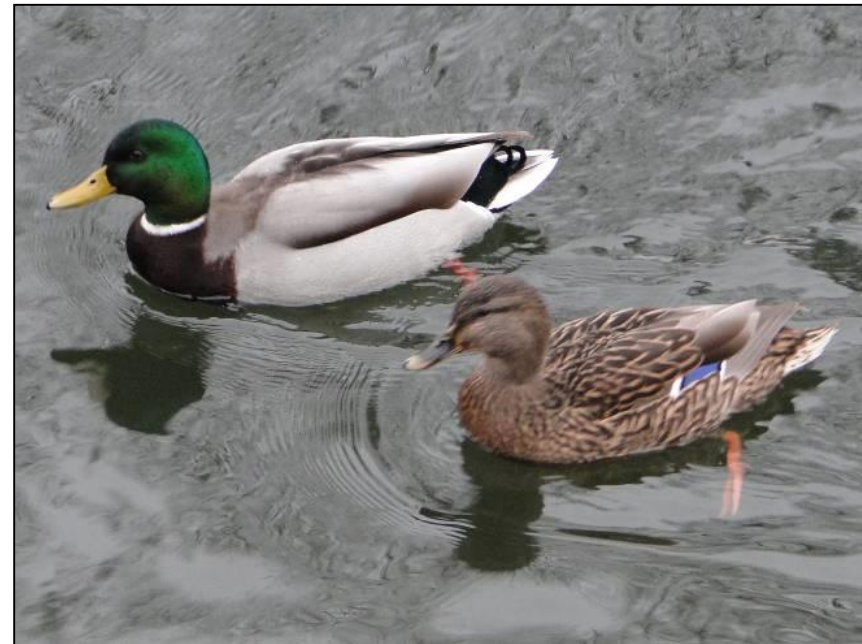
Pochodzenie: Eurazja

Przodek: Kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*)

Udomowienie: pomiędzy 3500 r. p.n.e. a 2500 r. p.n.e. w Chinach i Europie pd. (Grecja, Rzym)

Dzika kaczka krzyżówka nadal zamieszkuje duże terenie Europy i Azji;

– jest ptakiem cenionym w łowiectwie

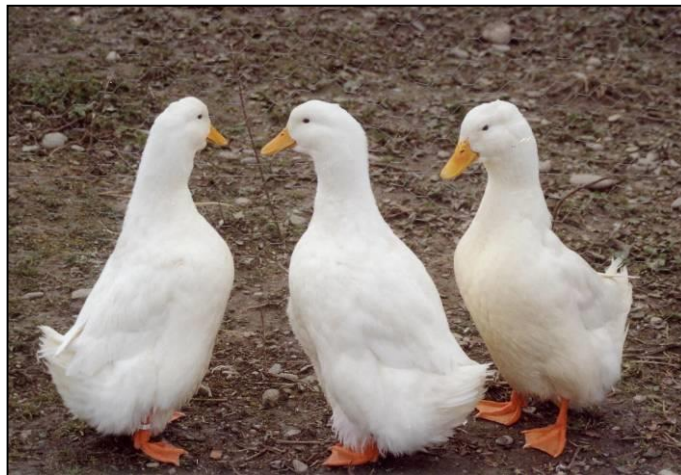

Na świecie utrzymuje ok. 2,6 mld kaczek, z czego ponad 3/4 w Chinach

WSPÓŁCZESNE RASY KACZEK

Cayuga

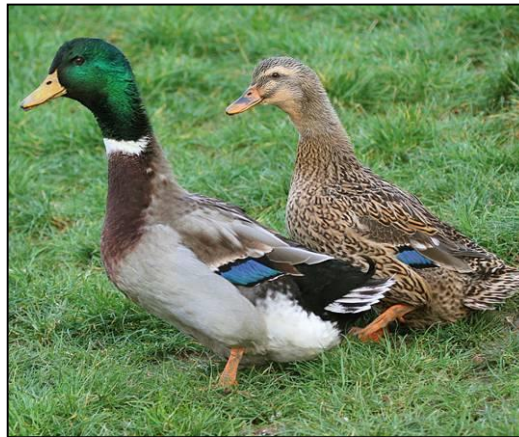
Pekin

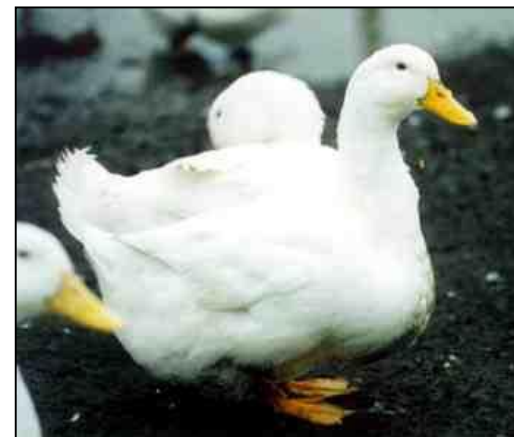
Orpington

Khaki Campbell

Rouen

Aylesbury

KACZKI

Gatunek: **Kaczka piżmowa**

Pochodzenie: Ameryka Południowa

Przodek: Piżmówka amerykańska (*Cairina moschata*)

Udomowienie: Indianie Ameryki Południowej

Do Europy sprowadzona w XVI w. przez Hiszpanów;

W stanie dzikim zamieszkuje Amerykę Środkową i Południową od Meksyku po Argentynę;

Kaczka piżmowa i różne rasy kaczki domowej mogą się krzyżować, jednak mieszańce są nie płodne

♂ piżmowy

×

♀ pekin

=

mulardy

Mularda – bezpłodny mieszaniec kaczora Piżmowego z kaczką Pekin

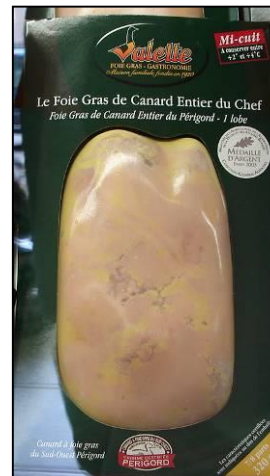
UŻYTKOWANIE KACZEK

Kaczki na świecie hodowane są w celu pozyskania:

- jaj (gł. Azja pd.-wsch.)
- pierza
- mięsa
- stłuszczonech wątrób (gł. Francja)

W Polsce:

- wyłącznie kierunek mięsny;
 - pierze - produkt uboczny przy produkcji żywca;
 - jaja kaczki nie są dopuszczone do obrotu handlowego
 - duże ryzyko zakażenia *Salmonellą*;
 - tucz na stłuszczone wątroby nie jest dozwolony;
- Kaczki hodowane są też hobbystycznie -
- rasy ozdobne oraz gatunki, uznane za ozdobne;

Karolinka

Mandarynka

GĘSI

Gatunek: **Gęś domowa** (*Anser anser f. domestica*)
Pochodzenie: Eurazja
Przodek: Gęś gęgawa (*Anser anser*)
Udomowienie: ok. 3000 lat p.n.e.
w krajach śródziemnomorskich, gdzie zimowała

Gęś gęgawa

Przodek: **Gęś garbonosa** (*Cygnopsis cygnoides*)
Pochodzenie: Wschodnia Azja
Udomowienie: ok. 1000 lat p.n.e. w Chinach
- bez problemów krzyżuje się z potomkami gęsi gęgawy

Gęś
garbonosa

Bernikla kanadyjska (*Branta canadensis*)
Pochodzenie: Północne rejony Ameryki Północnej
Udomowienie: w XVIII w. w Ameryce Północnej
- bez problemów krzyżuje się z potomkami gęsi gęgawy

Bernikla

WSPÓŁCZESNE RASY GĘSI

**Gęś Biała Kołudzka - polska rasa
gęsi przeznaczona do tuczu
owsianego wytworzona w
drugiej połowie XX w.**

Rasy pochodzące od gęsi gęgawej

Rasy pochodzące od gęsi garbonosej

gęś landes

gęś chołmogorska

gęś kubańska

Użytkowanie Gęsi

Gęsi są hodowane w celu pozyskania:

- pierza i puchu
- mięsa
- stłuszczonych wątrób

W Polsce

- tucz na stłuszczone wątroby zakazany od 1999 r.

Jaja gęsie:

- wykorzystywane na własny użytek
- zbyt niska nieśność - produkcja towarowa nie opłacalna
- w Polsce nie są dopuszczone do obrotu handlowego – duże ryzyko zakażenia *Salmonellą*

INDYKI

Gatunek: **Indyk domowy** (*Meleagris g. gallopavo* var. *domesticus*)

Pochodzenie: Ameryka Północna

Przodek: Indyk (*Meleagris gallopavo gallopavo*)

Udomowienie: ok. 200-700 p.n.e. w Meksyku;

W stanie dzikim kilka gatunków indyków zamieszkuje

Północną – w USA ptaki cenione w łowiectwie;

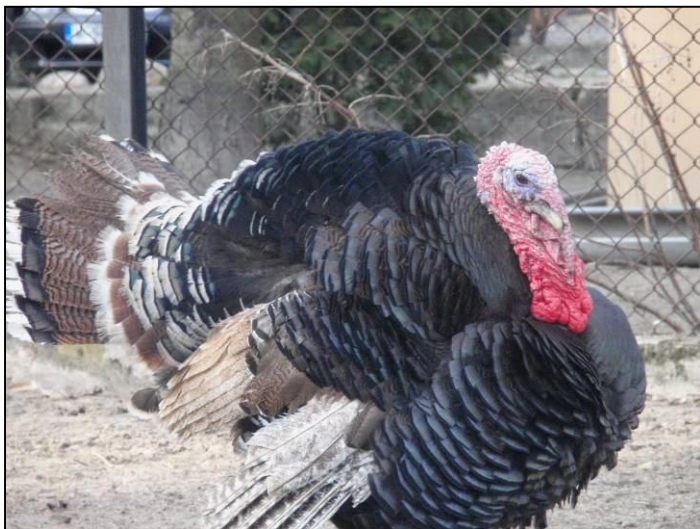

INDYKI - HISTORIA

- Indianie hodowali indyki dla piór, używanych jako ozdoby;
- Ok. 700 r. n. e. w Meksyku i Ameryce Środkowej były pokarmem dla miejscowej ludności;
- Wysoki poziom hodowli indyków osiągnęli Aztekowie;
- Do Europy przywiezione na początku XVI w.; w połowie XVII w. znane już na całym kontynencie;
- W XVII w. trafił ponownie do Ameryki, gdzie został skrzyżowany z tamtejszymi dzikimi gatunkami, a następnie doskonalony w kierunku mięsnym;
- Indyki Białe Szerokopierśne zdominowały produkcję żywca indycznego, wytworzono w połowie XX w. w USA;

WSPÓŁCZESNE RASY I ODMIANY INDYKÓW

Indyk Bronz Standard

Indyk Biały Szerokopiersny

Indyk prymitywny – odmiany barwne

Blue Slate

Bourbon Red

Royal Palm

UŻYTKOWANIE INDYKÓW

Indyki hodowane są w celu pozyskania – mięsa;

W produkcji żywca dominuje indyk wytworzony w połowie XX w. w USA:

- indyczki – ubój w wieku 14-16 tyg.,
masa ok. 8-9 kg
- indory – ubój w wieku 20-24 tyg.,
masa ciała ok. 20 kg

Biały Szerokopierśny

Pióra indyków – wykorzystanie:
w zdobnictwie, wyroby
rękodzieła indiańskiego (USA)

PERLICE

Gatunek: **Perlica zwyczajna, perliczka**

(*Numida meleagris*)

Pochodzenie: Afryka

Przodek: Perlica zwyczajna (*Numida meleagris*)

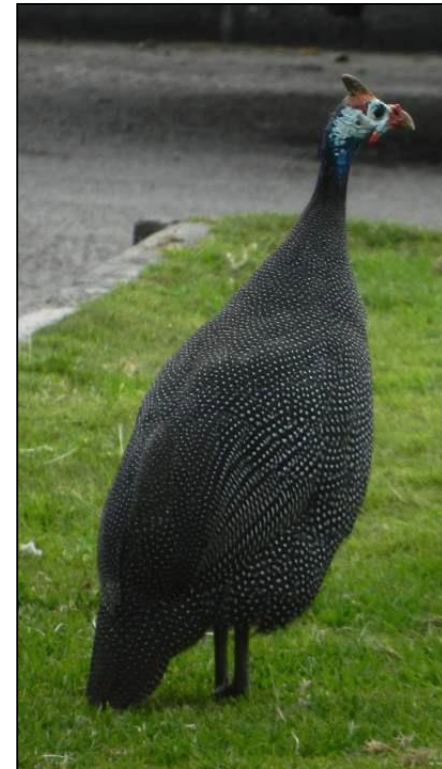
Udomowienie: ok. 2000 p.n.e., w Grecji i Italii;

W Grecji perlice były hodowane jako ptaki liturgiczne;

W stanie dzikim zamieszkuje Afrykę (zwłaszcza na południe od Sahary), introdukowana na Karaibach i w południowej Francji;

Perliczka hodowana jest dla smacznego mięsa i jaj

**Nieśność : 130 - 150 jaj rocznie
masa jaja 40 - 45 g**

PRZEPIÓRKI

Gatunek: **Przepiórka japońska**

(*Coturnix coturnix japonica*)

Pochodzenie: Azja

Przodek: Przepiórka azjatycka (*Coturnix coturnix*)

Udomowienie: kilkaset lat temu w Chinach
podobno dla jej pięknego „śpiewu”

- Hodowana w Chinach i Japonii jako ptak amatorski;
- W 1910r. Japończycy odkryli jej niezwykle zdolności do wysokiej nieśności – w latach 30.tych XX w. pogłowie przepiórek w Japonii było bardzo liczne;
- W latach 50.tych XX w. naukowcy zainteresowali się wykorzystaniem przepiórki w badaniach laboratoryjnych ;
- W latach 70.tych XX w. przepiórki utrzymywano na wielu fermach w Japonii we Włoszech, Francji i Niemczech (pogłowie 2-3 mln szt.);
- Do Polski pierwsze przepiórki sprowadzono w latach 60.tych XX w. (1963-1966);

UŻYTKOWANIE PRZEPIÓREK

Przepiórki hodowane są jako:

- zwierzę laboratoryjne
- idealny model do badań nad drobiem grzebiącym
- ptak użytkowy:
 - produkcja jaj (280-360 w ciągu roku)
 - produkcja mięsa
- ptak amatorski
 - łagodna, małe wymagania co do miejsca i warunków utrzymania, codziennie znoszone jaja

STRUSIE

Gatunek: **Struś afrykański czarny**

(*Struthio camelus domesticus*)

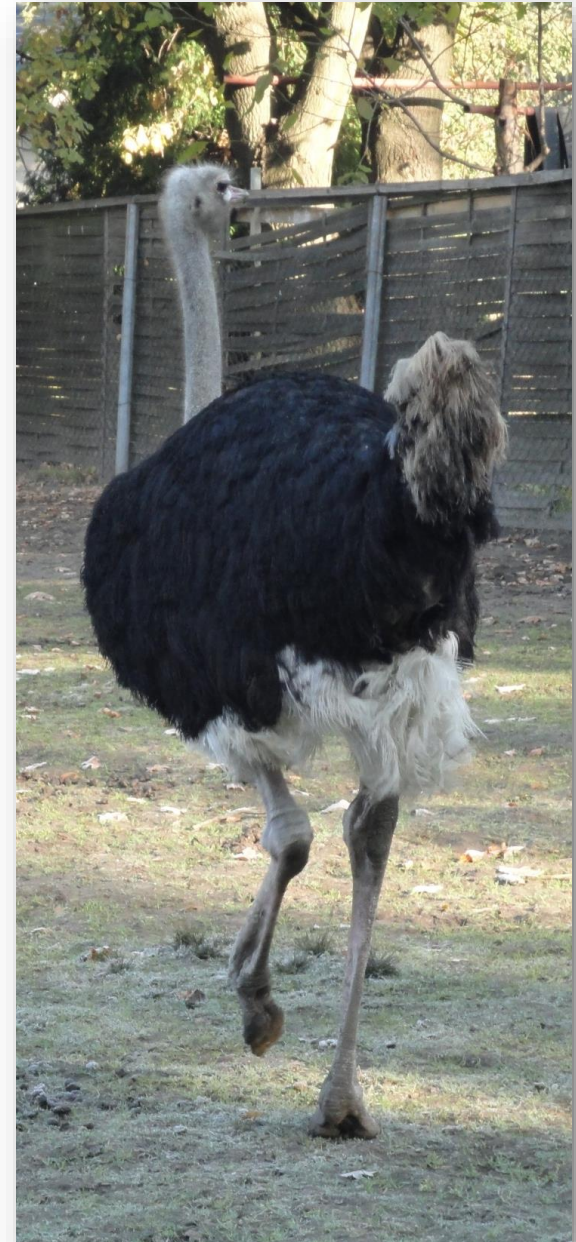
Pochodzenie: Azja

Przodek: Struś afrykański (*Struthio camelus*)

Udomowienie: koniec XIX w. w RPA

- Struś czarny powstał ze skrzyżowania strusia południowoafrykańskiego z północnoafrykańskim i syryjskim
- W chowie fermowym utrzymuje się również dziko żyjące podgatunki strusia afrykańskiego

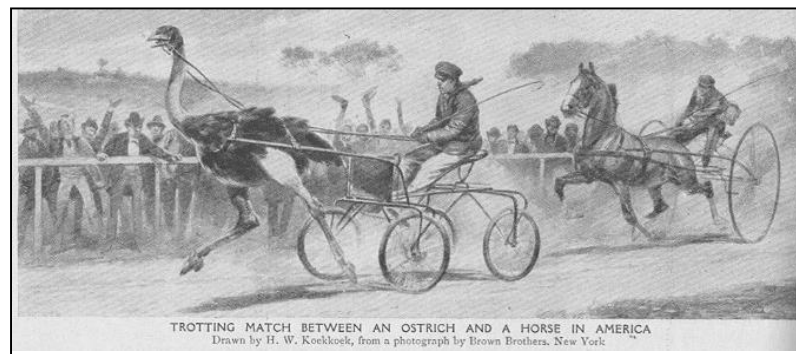
STRUSIE - HISTORIA

- Pierwsze hodowle strusi założono w połowie XIX w. w południowej Afryce w celu pozyskania cennych piór ;
- Wielki popyt na pióra i ich wysoka cena spowodowały szybki rozwój strusiarstwa w drugiej połowie XIX w.;
- Na przełomie XIX i XX w. struś był używany jako środek lokomocji – jazda wierzchem i w zaprzęgu;
- Załamanie produkcji po I wojnie światową na skutek spadku zapotrzebowania na pióra;
- Od połowy XX w. ponowny okres rozkwitu chowu strusi w RPA spowodowany popytem na skóry;
- Od lat 80-tych wzrost zainteresowania strusim mięsem – fermy strusie powstają w Australii, Ameryce i Europie;
- W Polsce pierwsza ferma powstała w 1993r.;
- Od 1995 r. dynamiczny rozwój chowu strusi w Polsce;

STRUŚ JAKO ŚRODEK TRANSPORTU

Na przełomie XIX i XX w. struś był używany jako środek lokomocji – jazda wierzchem i w zaprzęgu

Z jeźdźcem osiąga prędkość niewiele niższą niż biegnąc sam – 56 – 57 km/h
Przejażdżka trwa zwykle nieco ponad minutę

UŻYTKOWANIE STRUSI

Głównym celem chowu strusi jest pozyskanie:

- mięsa – mięśnie nóg
- skóry – z grzbietu - do produkcji kurtek, torebek, butów i galanterii skórzanej, natomiast ze skoków - do wyrobu butów i galanterii skórzanej

Ponadto ze strusia pozyskuje się:

- pióra – wyroby dekoracyjne itp.
– miotełki do kurzu
- jaja o masie 1,5 kg i "mieści" w sobie ok. 28 jaj kurzych
– skorupa do wyrobów dekoracyjnych
- tłuszcz – do produkcji kosmetyków

Inne wykorzystanie strusi:

- agroturystyka
- wyścigi strusie

Wyroby

Autor utworu:

Martyna Batorska

CC BY 4.0

Materiał jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa CC BY 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

Materiał opracowany w związku z realizacją projektu „Zrównoważony Kampus SGGW - kształcenie na rzecz branż kluczowych ” nr FERS.01.05-IP.08-0067/23

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO